

VERSLAG

VAN DE COMMISSIE VOOR NAAMKUNDE
DER KONINKLIJKE NEDERLANDSE AKADEMIE
VAN WETENSCHAPPEN TE AMSTERDAM
OVER 1963

OVERDRUK UIT HET JAARBOEK DER KONINKLIJKE
NEDERLANDSE AKADEMIE VAN WETENSCHAPPEN
1963—1964

VERSLAG

VAN DE COMMISSIE VOOR NAAMKUNDE OVER 1963

De samenstelling van de Commissie bleef dit jaar ongewijzigd. Zij vergaderde slechts éénmaal, op 2 maart.

Aangezien daaraan geen behoefte bleek te bestaan, besloot zij ook dit jaar geen vragenlijst uit te zenden.

Op 31 december 1963 waren in totaal 10.512 lijsten op het bureau aanwezig, als volgt verdeeld: van lijst 1: 826 exx., van lijst 2: 887 exx., van lijst 3: 1350 exx., van lijst 4: 1233 exx., van lijst 5: 1260 exx., van lijst 6: 1368 exx., van lijst 7: 1338 exx., van lijst 8: 1266 exx. en van lijst 8a: 984 exx. In de loop van dit jaar werd 1 ingevulde vragenlijst ontvangen.

Op 2 maart hield de commissie haar 24ste symposium, waarop Prof. Dr. H. J. Keuning en Dr. J. Naarding spraken, respectievelijk over „De problematiek van het esdorp” en „De toponymie van het Drentse esdorp”. Als deel XX van de reeks „Bijdragen en Mededelingen der Naamkundecommissie” verscheen het verslag van dit symposium onder de titel „Het Estdorp”.

Op 16 november hield de commissie haar 25ste symposium, waarop Prof. Dr. T. S. Jansma en Dr. W. Laur spraken over „De betrekkingen tussen Nederland en het Oostzeegebied, weerspiegeld in de plaatsnamen”. Het verslag van dit symposium is ter perse.

Van de gezamenlijk met de Vereniging voor Naamkunde te Leuven uitgegeven „Mededelingen” verschenen de afleveringen 3 en 4 van de 38ste jaargang (1962) en de afleveringen 1—4 van de 39ste jaargang (1963).

Aan de deelnemers van het 8ste Internationale Congres voor Naamkunde zijn de afleveringen 2, 3 en 4 van de 39ste jaargang (1963) ten geschenke aangeboden. Hierin schreef Mr. S. J. Fockema Andreae over „Namen en nummers”, Prof. Dr. K. Fokkema over „Vijf en twintig jaar naamkunde in Friesland”, Prof. Dr. J. A.

Huisman over „Die Kreuzzüge in den niederländischen Ortsnamen” en Prof. Dr. A. Weijnen over „Klankhistorische discrepantie tussen dialect en toponiemen”. In de overige hier vermelde afleveringen schreef Dr. D. P. Blok over „Een Nederlandse Ekwall?” en over „Loenen” en de heer H. Buitenhuis over „Nogmaals de familienamen in Friesland in 1747”.

De op initiatief van de commissie opgerichte commissie voor het Kasteelnamenboek heeft ook dit jaar haar werkzaamheden voortgezet. De commissie vergaderde op 16 februari en 26 oktober.

De Nederlandse delegatie van de Nederlands-Belgische Woordenlijstcommissie, die de wettelijke regeling van de schrijfwijze der Nederlandse plaatsnamen voorbereidt en waarin de secretaris en de heer Blok als adviserende leden zitting hebben, heeft enige keren op het bureau der commissie vergaderd.

De heer Blok vertegenwoordigde het bureau op het Naamkundig symposium, dat op 4 juni door de Culturele Raad Limburg te Maastricht werd georganiseerd. Tevens vertegenwoordigde hij het bureau der commissie op de oprichtingsvergadering van de historisch-geografische sectie van het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap op 8 juni te Geldermalsen, waar hij een referaat hield over „Teisterbant”, dat gepubliceerd is in de Mededelingen der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, nieuwe reeks, deel 26, no. 12. De heren H. Buitenhuis en R. Rentenaar vertegenwoordigden het bureau op de Volkskundedag op 5 oktober in het Openluchtmuseum te Arnhem.

Op de medewerkersbijeenkomsten van 6 april te Doetinchem, van 26 mei te Almkerk en van 5 november te Amersfoort sprak de heer Blok over het werk van het Naamkundebureau en het naamkunde-onderzoek in het algemeen. De heer Buitenhuis sprak op 18 december voor de afdeling Peelland van de Nederlandse Genealogische Vereniging te Eindhoven over „De Nederlandse Familienamen”.

Van 26—31 augustus werd in het door het Gemeentebestuur ter beschikking gestelde Vossius-Gymnasium te Amsterdam het 8ste

Internationale Congres voor Naamkunde gehouden. Dit congres stond onder beschermvrouwschap van H.M. de Koningin, terwijl het ere-comité, onder voorzitterschap van Z.E. de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, samengesteld was uit vertegenwoordigers van de provinciale besturen van Noord-Holland en Friesland, het gemeentebestuur van Amsterdam, de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, de Nederlandse Universiteiten en Hogescholen, een aantal ambtelijke en particuliere instellingen en enkele internationale organisaties.

Aan het congres werd deelgenomen door 265 personen uit 29 zowel Europese als niet-Europese landen.

Het organisatiecomité, samengesteld uit leden van de Naamkundecommissie en de heer Blok, bestond uit: Mr. S. J. Fockema Andreae en Dr. P. J. Meertens, voorzitters, Dr. D. P. Blok, secretaris, Prof. Dr. K. Fokkema, penningmeester, en mw. Dr. A. W. Edelman-Vlam, Prof. Dr. J. A. Huisman, Prof. Dr. J. F. Niermeyer en Prof. Dr. A. Weijnen, leden, terwijl Prof. Dr. H. Draye uit Leuven zitting nam in het comité als vertegenwoordiger van het International Committee of Onomastic Sciences.

Tijdens het congres werden een 90-tal referaten gehouden. Van Nederlandse zijde werd gesproken door Mr. S. J. Fockema Andreae over: „Cartographical aids to Onomastics”, Dr. B. H. Stolte over: „Ptolemy's description of the coast of France, Belgium and Holland from the Seine to the Ems”, en Dr. P. L. M. Tummers over: „Quelques toponymes de la route carolingienne Attigny—Aix-la-Chapelle”.

Aan het congres werden ontvangsten aangeboden door de Nederlandse Regering samen met het Gemeentebestuur van Amsterdam, de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en, tijdens een tocht naar Friesland, door het Provinciaal Bestuur van Friesland, terwijl het Gemeentebestuur van Amsterdam het congres een rondvaart door de Amsterdamse havens aanbood.

Aan het bureau van de commissie wordt de laatste hand gelegd aan het persklaar maken van de kopij van de congresacte. De

commissie hoopt dat het in 1964 tot een uitgave van deze acta zal komen.

De heer Blok heeft zich, naast de hierboven vermelde werkzaamheden, dit jaar weer beziggehouden met de beantwoording van talrijke verzoeken om inlichtingen op toponymisch gebied, terwijl de heer Buitenhuis veelal de verzoeken om inlichtingen op anthroponymisch gebied beantwoordde.

In samenwerking met de Dialecten- en Volkskundecommissie gaf de commissie in december een aflevering uit van de „Mededelingen van de Centrale Commissie voor Onderzoek van het Nederlandse Volkseigen”, waarin de heer Buitenhuis een artikel schreef over „Moeten wij onze familienaam veranderen?”, naar aanleiding van de vraag of in Nederland, tengevolge van „namen-nood” naar Zweeds voorbeeld een wettelijke regeling moet worden getroffen om de mogelijkheid te openen tot een massale verandering van familienaam op andere gronden dan de thans geldende. Voor dit artikel bestond van de zijde van de radio en de pers grote belangstelling.

Dit jaar heeft de heer Buitenhuis door zijn werkzaamheden voor het 8ste Internationale Naamkundecongres en voor het persklaar maken van het eerste en tweede deel van het „Repertorium van Nederlandse Familienamen” minder zorg kunnen besteden aan het veldnamen-register. Niettemin is de voorraad veldnamen, op lijsten, kaarten en fiches, gestegen tot ruim 100.000. Mevrouw Lammersma heeft dit jaar veel aandacht gegeven aan de systematisering en alfabetisering van het veldnamenmateriaal. De heer C.D. Nagtglas heeft het verzamelen van de veldnamen in Noord-Holland, buiten West-Friesland, dank zij de medewerking van het Provinciaal Bestuur van Noord-Holland en de Dienst voor Sociale Zaken van de gemeente Amsterdam, kunnen voortzetten. Van de volgende medewerkers werden kaarten, lijsten en fiches met veldnamen ontvangen: M. J. Ampt (Hasselt) voor de omgeving van Hasselt, mw. H. J. Andreae-de Ruyter van Steveninck (Assen) voor verschillende plaatsen in Drente, G. Boot (Deventer) voor

Gietelo, A. den Besten (Gorinchem) voor de omgeving van Gorinchem, A. P. de Kleuver (Venendaal) voor verschillende plaatsen op de Veluwe en F. Zandstra (Epe) voor de omgeving van Epe, terwijl ook de Nederlandse Heidemaatschappij een lijst met namen uit verschillende delen van ons land aan ons bureau zond. Zeer tot onze spijt moest de heer B. J. Hommen te Oldenzaal om gezondheidsredenen met verzamelen van veldnamen in Twente stopzetten. De heer Hommen heeft jarenlang geheel vrijwillig meer dan 5000 namen verzameld en van aantekeningen voorzien. Het bureau verliest in hem een nauwgezet en kundig medewerker.

De heer R. Rentenaar heeft het werk aan het register op Van Mieris' Groot Charterboek voortgezet. Hij hoopt hiermede in 1964 gereed te komen. Tevens heeft de heer Rentenaar het knipselarchief bijgehouden en gesystematiseerd.

Het tellen van de Nederlandse familienamen uit het materiaal van de Volkstelling-1947, dat in 1962 wegens gebrek aan arbeidskrachten niet kon worden voortgezet, is dit jaar aan het Ministerie van Justitie te 's-Gravenhage gedurende de maanden januari tot en met juni voltooid. Thans zijn alle namen in Nederland per gemeente geteld. Van de provincies Gelderland, Utrecht, Noord- en Zuid-Holland en Noord-Brabant moeten de frequentielijsten nog worden samengesteld. De heer C. F. A. Beretta te 's-Gravenhage heeft dit jaar de frequentielijst van Overijssel voltooid en is begonnen aan de lijst van Limburg. Het eerste deel van de reeks „Repertorium van de Nederlandse familienamen” over de provincie Drente, met een inleiding van de secretaris, is dit jaar mede dank zij een subsidie van het provinciaal bestuur van Drente bij de Koninklijke Uitgeverij Van Gorcum & Comp. N.V. te Assen in druk verschenen. Het tweede deel over Friesland, met een inleiding van de heer Buitenhuis, is ter perse en zal februari 1964 verschijnen. Ook het derde en vierde deel, respectievelijk over de provincies Groningen en Zeeland en voorzien van een inleiding respectievelijk van Dr. H. J. Miedema en de secretaris, zullen, naar de commissie hoopt, nog in 1964 verschijnen. Ook voor het deel over

Friesland is een subsidie door het betreffende provinciale bestuur verstrekt.

De bibliotheek van het bureau werd door aankoop en schenking opnieuw in niet onbelangrijke mate uitgebreid. Niet onvermeld mag blijven, dat het bureau verrijkt werd met een belangrijke collectie 17e en 18e eeuwse landkaarten betreffende Noord- en Zuid-Holland, Utrecht en Zeeland. De namen van de schenkers zijn in de bijlage vermeld.

Door bemiddeling van de ministeries van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Defensie ontving het bureau opnieuw een aantal bladen van de chromo-topografische kaarten des Rijks (schaal 1 : 25.000) van de Topografischen Dienst. Door bemiddeling van het ministerie van Verkeer en Waterstaat ontving het bureau de eerste kaarten van de nieuwe uitgave van de Waterstaatskaart van Nederland.

De bibliotheek en de verzamelingen van het bureau werden ook nu weer ter plaatse door velen geraadpleegd, vooral tijdens het Internationale Naamkundecongres. Een gevolg van dit congres was, dat het bureau ditmaal door een buitengewoon groot aantal buitenlanders is bezocht. Van hen noemen wij: Prof. Dr. J. Aquilina (Malta), Prof. Dr. C. Battisti (Florence), Prof. Dr. G. L. Brook (Manchester), Prof. Dr. H. Draye (Leuven), 1e R.P. F. Falc'hun (Rennes), Prof. Dr. O. von Feilitzen (Stockholm), Prof. Dr. E. de Felice (Florence), Prof. Dr. Z. F. Findikoglu (Istanboel), Prof. Dr. P. J. M. Geelan (Londen), Prof. Dr. D. J. Georgacas (Grand Forks), Prof. Dr. V. Georgiev (Sofia), Mgr. A. Griera (San Cugat del Vallés), Dr. M. Gijsseling (Sint-Amansberg), Dr. J. Hartig (Münster), Prof. Dr. P. Hovda (Oslo), Prof. Dr. J. Iordan (Boekarest), Mrs. G. F. Jensen en V. Jensen (Glostrup), Prof. Dr. P. Jörgensen (Vanløse), Prof. Dr. E. Kranzmayer (Wenen), Prof. Dr. H. Kuhn (Laboe), Dr. W. Laur (Schleswig), Prof. Dr. K. G. Ljunggren (Lund), Dr. L. Lörincze (Boedapest), Prof. Dr. B. Migliorini (Florence), Dr. S. A. Mikesy (Alsógd), Prof. Dr. W. T. H. Nicolaisen (Edinburgh), Prof. Dr. P. J. Nienaber (Johannesburg), Prof. Dr. V. Nissilä (Helsinki), Prof. Dr. T. S. O'Maille

(Gaillimh), Prof. Dr. M. de Paiva Boléo (Coimbra), Prof. Dr. O. Parlàngeli (Novoli), Prof. Dr. M. Pavlovič (Belgrado), Prof. Dr. H. Penzl (Ann Arbor), Prof. Dr. J. Pokorny (Zürich), Dr. I. Popinceanu (München), Prof. Dr. I. Pudič (Belgrado), Prof. Dr. M. Roblin (Parijs), Prof. Dr. K. Roelandts (Herent), Prof. Dr. A. S. C. Ross (Birmingham), Prof. Dr. J. B. Rudnyckyj (Winnipeg), Prof. Dr. A. H. Smith (Londen), Dr. Elsdon C. Smith (Evanston), Prof. Dr. Z. Stieber (Warschau), Prof. Dr. J. Thomopoulos (Warschau), Prof. Dr. C-E. Thors (Helsinki), Prof. Dr. J. Trier (Münster), Prof. Dr. A. N. Tucker (Londen), Prof. Dr. H. Wesche (Göttingen), Prof. Dr. W. Wissmann (München)), Prof. Dr. H. J. van de Wijer (Leuven), Prof. Dr. P. Zinsli (Bern).

Voor het financiële beheer moge naar de rekening en verantwoording der Centrale Commissie worden verwezen.

Namens de Commissie voor Naamkunde (Toponymie en Anthroponymie) der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen:

S. J. FOCKEMA ANDREAE, *voorzitter.*

P. J. MEERTENS, *secretaris.*

BIJLAGE

Lijst van personen en instanties, die in 1963 publikaties schonken aan het Naamkundebureau:

M. J. Ampt, Archief der Gemeente Rotterdam, J. A. Bakker, Dr. D. P. Blok, mw. Dr. Jo Daan, Ir. Z. van Doorn, F. den Eerzamen, Gemeentebesturen van Boksemeer, Dantumadeel, Noordwijk, Oefelt, Oplo, St. Anthonis, Ledeaakker, mw. H. E. Groothuis-Luttikhuis, H. Halbertsma, Prof. Dr. W. Krämer, Prof. Dr. H. Kuhn, Dr. W. Laur, Prof. Dr. K. G. Ljunggren, Prof. Dr. J. F. Niermeyer, Provinciale Griffie te Utrecht, Rijksarchief in Zeeland, Prof. Dr. J. Sahlgren, Dr. H. Schall, C. Schilt, J. Wieringa, J. Wunderink.